

PAOLO SORRENTINO: ISTEN KEZE
KOVÁCS KATA

SORRENTINO ÖNÉLETRAJZI ELEMEKBŐL ÖSSZERAKOTT FILMJÉBŐL KIDERÜL, FELLININEK VAGY MARADONÁNAK KÖSZÖNHET-E TÖBBET.

Tarthatjuk korunk vizionáriusának vagy üres divatfilmnek, az mindenképp vitathatatlan, hogy Sorrentino markáns szerzői világát minőségi filmek keresztül érvényesíti, most pedig – két évtizednyi rendezői karrierrel a háta mögött – elkészítette eddigi legszemélyesebb filmjét, saját *Amarcord*-ját. A közkedvelt hasonlat nem csak azért érvényes, mert a modernizmus rendezői közül Bertolucci és Ferreri mellett Fellininek köszönheti a legtöbbet, de azért is, mert a tavalyi karneváli mozival Sorrentino ugyancsak gyermekora vidéki helyszíneire és emlékezetes szereplőihez tér vissza. Korábbi filmjei közül *A nagy szépség* alapszituációja, karakterei és stílusa *aLa dolce vitát* idézte, ám Fellini személyes hangvétele hiányzott belőle, Sorrentino elvontabban és elidegenítőbben fogalmazott a huszonegyedik századi művészet válságáról. Az *Isten kezében* azonban a szerzőiséget nem

csupán az állandó karaktereken, jellegzetes stilisztikai, formanyelvi eszközökön, de a mindent átható személyességen és az eddigiénél jóval érzelmesebb nosztalgia-történeten keresztül valósítja meg. Ezen kívül a film többször utal nem csupán a filmkészítés gesztusára és dilemmáira, de magára Fellinire is.

Hőse, Fabietto (az új arcnak számító Filippo Scotti alakítása), szemben a rendező összes eddigi, öregedő vagy aggóséval, éppen felnőni készül, ám maga is az elmúlással szembesül. Éppúgy Nápolyban él és marad árván, mint egykor maga Sorrentino, sok kortársához hasonlóan pedig élete legfontosabb témája Diego Maradona karrierje, élen a '86-os világbajnokságon lött legendás góllal és a kérdéssel, hogy vajon le fog-e szerződni Nápolyba. Fabiettohoz hasonlóan Sorrentino szülei is szénmonoxid-mérgezésben hunytak el vidéki nyaralójukban, az akkor 16 éves Paolo csak azért nem volt velük, mert éppen egy mérkőzésen szurkolt, így a maradonai isten keze valóban belenyúlt az életébe. Azt ugyan homály fedi, hogy a film további fordulatai és motívumai közül vajon mennyi a fikció, de annyi biztos, hogy a rendező kedvenc toposzai (család, kultúra, foci) köré épül, az elentmondásos, de felmagasztalt apa szerepében az állandó színész Toni Servillóval. A pénz, a politika és a hatalom okozta romlottság helyett

„A boldogság mitológiájának ösztönös kutatása”
(Filippo Scotti)

az *Isten keze* fő témái az ártatlanság és az önfeledtség elvesztése és a művészet felmagasztalása, ezzel a korábbi filmek közül leginkább az *Ifjúsággal* rokonítható. Miközben szinte megható szeretettel ábrázolja Fabiettot és a környezetében élő családtagokat (például az édesanya bolondos játéka, csínytevésai), a tőle jól ismert (*A család barátja*) bizarr és rútan groteszk elemek is bőven előkerülnek, lásd a tengerbe hajított műgégét és a szüzesség elvesztésének abszurd mozzanatát. A csellengés Sorrentinónál szintén visszatérően alkalmazott dramaturgiája dominál itt is, és míg a film első felében ez *A nagy szépség* epizodikusságával társul, ahol a családi tabló, a részletgazdag karakter- és környezetrajzok, rövid, csattanóra kihegyezett jelenetek a meghatározóak, addig a film második felében a hangnem elkomorulásával a céltalan utazás, kiüresedtség kerül előtérbe, hosszabb, elmélyültebb jelenetekkel párosítva. Az élet végét felkereső *Ifjúsághoz* hasonlóan a másik végletet kutató, mostanifelnövéstörténet is az emlékezésre, a személyes és művészi önkifejezésre való képtelenségről szól: „már nem szeretem a valóságot” – mondja az őt ért traumát feldolgozni igyekvő Fabietto, aki szemtelenül alacsony életkora ellenére ugyanazt fogalmazza meg, mint a korábbi filmben a veterán rendező, Mick, amikor a látcsövet visszafordítva hasonlítja össze, mit lát az ember fiatalkorában, s hogyan távolodik el az emberektől az aggkorral.

Az *Isten keze* egy olyan szerző önvalomása, akinek a legtöbb, nagyszabásúnak szánt művét üresen látványos posztmodern freskókhoz szokás hasonlítani. A sekélyesség és a grandiózusnak szánt mondanivaló állandó ellentétét kioltja a mostani filmmel megtalált személyesség és őszinteség, a gyerekkorra visszatekintő anekdotázás, a boldogság mitológiájának ösztönös kutatása – Sorrentino szentimentálisabb lett, de jót tesz neki.

ISTEN KEZE (È stata la mano di Dio) – olasz, 2021. Rendezte és írta: Paolo Sorrentino. Kép: Daria D'Antonio. Zene: Lele Marchitelli. Szereplők: Filippo Scotti (Fabietto), Toni Servillo (Saverio), Teresa Saponangelo (Maria), Luisa Ranieri (Patrizia), Marlon Joubert (Marchino). Gyártó: The Apartment. Forgalmazó: Netflix. *Feliratos*. 130 perc.